

فصل نامه دانش شناسی

(علوم کتابداری و اطلاع رسانی و فناوری اطلاعات)

دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال

سال دوازدهم، شماره ۴۷، زمستان ۱۳۹۸، از صفحه ۱۲ الی ۲۴

چگونگی وضعیت مؤلفه ها در طراحی الگوی مالکیت فکری نشریات پزشکی دسترسی آزاد (ایران)

آناهیتا گیتی^۱ | عاطفه زارعی^۲ | بهروز بیات^۳

۱- دانشجوی دکتری، گروه علم اطلاعات و دانش شناسی، دانشگاه آزاد همدان، ایران Anahitagitty@gmail.com

۲- استادیار گروه علم اطلاعات و دانش شناسی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد همدان، ایران Atefzare@gmail.com

۳- استادیار گروه علم اطلاعات و دانش شناسی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد همدان، گروه علم اطلاعات و دانش شناسی، همدان، ایران

Behrozbayat@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۷/۱۴ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۸/۱۲

چکیده

هدف: هدف پژوهش تعیین وضعیت مؤلفه های نویسنده، موضوع، تجاری سازی، ناشر و نشریات در طراحی الگوی مالکیت فکری نشریات پزشکی دسترسی آزاد (ایران) انجام شده است.

روش پژوهش: مطالعه حاضر از نظر هدف کاربردی - اکتشافی و از نوع مطالعه آمیخته (کمی - کیفی) است. جامعه آماری پژوهش کلیه نشریات پزشکی دسترسی آزاد (۴۳۰ نشریه) بودند. ابزار پژوهش پرسشنامه محقق ساخته ای (تحلیل محتوی و پانل دلفی) بود که از پنج مؤلفه اصلی (ناشر، نویسنده، انتشارات، موضوع و تجاری سازی) و ۶۳ سوال تشکیل شده بود. نرم افزار مورد استفاده برای تحلیل آماری SPSS 24 بود. روایی پرسشنامه (با ضریب ۰/۷۵) و پایایی (با ضریب ۰/۷۰)، تحلیل عاملی اکتشافی و تحلیل عاملی تایید بر روی پرسشنامه انجام شد. برای طراحی مدل، بررسی وضعیت پنج مؤلفه انجام شد.

یافته ها: براساس یافته های شاخص کایزر-مایر-اولکین (kmo)، داده های پرسشنامه پژوهش قابل تقلیل به تعدادی عامل های زیربنایی و بنیادی هستند. و چون مقدار آماره KMO برابر با ۰/۸۸۵ است، پس داده ها برای انجام تحلیلی عاملی مناسب اند. نتیجه آزمون بارتلت نیز معنی دار است و نشان می دهد که ماتریس همبستگی بین گویه ها، ماتریس همانی و واحد نیستند. یعنی از یک طرف بین گویه های داخل هر عامل همبستگی بالایی وجود دارد و از طرف دیگر بین گویه های یک عامل با گویه های عامل دیگر هیچ گونه همبستگی مشاهده نمی شود.

نتیجه گیری: نتایج نشانگر آنست که بین کلیه مؤلفه های مالکیت فکری نشریات پزشکی دسترسی آزاد ارتباط معنادار وجود دارد و مؤلفه ها و سوالات از پایایی و همگرایی قابل قبولی برخوردار هستند. نهایتاً این پرسشنامه می تواند در نشریات دسترسی آزاد پزشکی به منظور بررسی مالکیت فکری مورد استفاده قرار گیرد.

واژه های کلیدی: حقوق مالکیت فکری، نشریات پزشکی، دسترسی آزاد، نشریات دسترسی آزاد

مقدمه

دلایلی که سبب تسریع روند دسترسی آزاد گردیده است بعد سنتی (علاقه نویسنده به نشر نتیجه پژوهش)، بعد فناوری‌های نوین اطلاعاتی (توسعه شبکه جهانی اینترنت)، بعد بحران قیمت نشریات و بعد حقوق مالکیت فکری در فضای مجازی و اینترنت می باشد. به دلیل اهمیت زیاد اشتراک ژورنال های ناشران مهم، امروزه نویسندگان تا حد امکان تلاش می کنند مقالاتشان را آزاد در دسترس قرار دهند، البته این توانایی در برابر تغییر است (لاکسو^۷، ۲۰۱۶). همچنین نشریات دسترسی باز به عنوان یکی از زیر ساخت‌های اصلی جریان آزاد اطلاعات، در سطح جهان برای تمامی کشورها این زمینه را ایجاد کرده است تا بتواند از این طریق به راحتی تولیدات علمی خود را برای محققان دسترس پذیر نمایند (خلیلی^{۱۳۹۴}، ۴۴).

امروزه بحث داغی در مورد اهمیت مالکیت معنوی (اخلاقی) و حفظ آن در سطح ملی، منطقه ای و بین المللی، گسترش ارتباطات توسط شبکه جهانی وب و دسترسی سریع و آسان به همه اطلاعات وجود دارد. سو استفاده برخی از افراد از کارها و دستاوردهای دیگران به اهمیت حفظ این نوع اموال و اعتبار آن افزوده است (شیرعلی و کریمی، ۲۰۱۸).

سعیدی (۱۳۹۲) در پژوهش خود با عنوان "بررسی عوامل مؤثر بر نقض قانون حق نشر توسط کاربران اینترنت" به این نتیجه رسید که با توجه به یافته‌ها، راهکارهایی همچون حمایت مالی دولت از تولیدکنندگان محصولات فکری، به روز کردن قوانین مرتبط با حقوق مالکیت فکری و آموزش اخلاق فناوری اطلاعات به مردم، به عنوان مناسب ترین راهکارها برای حل این مسئله پیشنهاد می شود.

خلیلی (۱۳۹۴) در پژوهش خود با عنوان "موانع انتشار در نشریات دسترسی آزاد از دیدگاه محققان پزشکی" به این نتیجه رسید که اعضای هیأت علمی دانشکده های پزشکی دانشگاه های علوم پزشکی کشور از بین دوازده عامل (دیدگاه تجاری ناشران، سرعت ادبی، فقدان گارانتی برای قابلیت دسترسی بلندمدت، انتشار مقالات با کیفیت پایین داوری ضعیف، پرستیژ و ضریب تاثیر پایین، نگرانی در خصوص جامعیت و یکپارچگی، عدم

حق مولف^۱ در معنای عام حمایت از پدید آورنده (مؤلف) و اثر اوست، از طریق ممانعت از تهیه نسخه غیرقانونی و غیرمجاز از آثار او تعریف می کنند، در واقع حق مولف گستره وسیعی از فعالیت های خلاقانه بشر را در برمی گیرد. در حقیقت دسترسی بدون مانع به منابع اطلاعاتی موجب در هم شکسته شدن قوانین مربوط به حق مؤلف شده است (سلطانی فر، ۱۳۹۰). امروزه درباره اهمیت مالکیت فکری (معنوی) و حفظ آن در سطوح ملی، منطقه ای و بین المللی مباحث فراوانی مطرح است و گسترش ارتباطات از طریق شبکه جهانی اینترنت و قابلیت دسترسی سریع و آسان به تمامی اطلاعات و سوء استفاده برخی افراد از آثار و دستاوردهای دیگران بر اهمیت حفظ این نوع مالکیت و اعتبار آن افزوده است. سازمان جهانی مالکیت فکری (وایپو)^۲ مالکیت فکری^۳ را به عنوان آثار خلق شده از ذهن مانند اختراعات، آثار هنری و ادبی، طراحی ها و نمادها، نام ها و تصاویر مورد استفاده در تبلیغات بازرگانی تعریف می کند (وایپو، ۲۰۱۴).

با امکان نسخه برداری مجدد، سهولت اشاعه اطلاعات گسترش مرزهای جغرافیایی، افزایش و سهولت امکان نقض حقوق مالکیت ادبی و هنری، عدم شناسایی نقض کننده حق مؤلف در محیط دیجیتال، ارسال سریع اطلاعات برای میلیون ها نفر در سراسر جهان، امنیت و حفاظت منابع اطلاعاتی، امکان ذخیره سازی حجم انبوهی از اطلاعات در فضای بسیار محدود و استفاده هم زمان از اطلاعات و منابع اطلاعاتی، از ویژگی های محیط دیجیتال به شمار می رود (رستمی^{۳۳}، ۱۳۹۴). در این میان نشریات دسترسی آزاد^۴ که شامل مجله های الکترونیکی، رایگان، دائمی و از هر گونه محدودیت قانونی ناشی از مالکیت معنوی و حق مولف آزاد هستند، وجود دارند. این مجله ها توسط موسسه های غیرانتفاعی همانند^۵ plos و یا موسسه های انتفاعی همانند Biomed central منتشر می شوند (سوبر^۶، ۲۰۱۲). از جمله

1. Copy right

2. Wipo

3. Intellectual property

4. Open access journals

5. Public Library of Science

6. suber

7. Laakso

خواهد برد.

مک لوی و جانستون^۲ (۲۰۲۰) در مطالعه خود "عواقب ناخواسته انتشار دسترسی آزاد - و آینده احتمالی" به این نتیجه رسیدند که انتشار نشریات، در اواخر قرن بیستم به طور چشمگیری تغییر کرد، زیرا توسط سازمان های تجاری (بزرگ، چند ملیتی) منتشر می شد و سودهای زیادی را ایجاد کرد. تغییر دیگری شامل ژورنال هایی است که به صورت آزادانه در دسترس است، نه از طریق اشتراک، بلکه با پرداخت هزینه توسط نویسندگان، و باعث افزایش سودآوری ناشران و سرمایه گذاران شده است.

تغییرات موجود در شکل منابع علمی - اطلاعاتی و محیط های الکترونیکی و دیجیتالی، سبب ایجاد دگرگونی های بسیاری در مقررات سنتی و قبلی حق مولف و حقوق مالکیت فکری شده است. این تغییرات علیرغم وجود مزایای فراوان مشکلاتی را نیز همراه داشته است. با توجه به اینکه دانشگاه های علوم پزشکی کشور دارای نشریات دسترسی آزاد با حوزه های موضوعی مختلفی هستند و نشریات مجرای ارتباطات علمی دانشگاه ها است، بحث حقوق مالکیت فکری با توجه به اطلاعات استخراج شده و اطلاعات کلی مبتنی بر عدم رعایت حق مالکیت فکری و اینکه تاکنون پژوهشی بصورت جدی در این زمینه انجام نگرفته، در این پژوهش به دنبال بررسی وضعیت مؤلفه نویسنده، موضوع و تجاری سازی در الگوی مالکیت فکری نشریات پزشکی دسترسی آزاد (ایران) هستیم.

سوال های پژوهش عبارتند از:

۱. وضعیت مالکیت فکری نویسنده در نشریات دسترسی آزاد وزارت بهداشت و ایران برای طراحی الگوی مناسب چگونه است؟
۲. وضعیت مالکیت فکری موضوع در نشریات دسترسی آزاد وزارت بهداشت و ایران برای طراحی الگوی مناسب چگونه است؟
۳. وضعیت مالکیت فکری تجاری سازی در نشریات دسترسی

تمدید کارت اعتباری بین المللی، تاثیری منفی انتشار در این نشریات بر پیشرفت حرفه ای) مطرح شده در پرسشنامه پژوهش، هزینه را مانعی بزرگ برای دسترسی به منابع پژوهشی می داند.

رستمی (۱۳۹۴) در پژوهش خود با عنوان "بررسی حق مولف در محیط دیجیتال" به این نتیجه رسید که تغییر رسانه و محیط های اطلاعاتی، در ماهیت حمایت از حق مولف برای پدیدآورندگان تغییری ایجاد نمی کند. فناوری های جدید اطلاعاتی و ارتباطی در محیط دیجیتال، از قبیل خلق آثار بدون مؤلف، عدم شناسایی دقیق محل تولید، منتشرکننده، مصرف کننده نهایی، سهولت بازتولید، ترکیب و تغییر شکل اطلاعات، امکان نسخه برداری مجدد، گسترش مرزهای جغرافیایی و سهولت اشاعه اطلاعات در استفاده از منابع دیجیتالی، چالش ها و تغییرهای وسیعی را در زمینه حق مؤلف به وجود آورده است.

موسوی، زارعی، زوارقی و اکبرپور (۱۳۹۷) در پژوهش خود با عنوان "شناسایی و تطبیق مجوزهای حقوق مالکیت فکری کریتیو کامنز با مؤلفه های نشریات نمایه شده در پایگاه دو آج با استفاده از داده کاوی" به این نتیجه رسیدند که موضوع پزشکی با عنوان بیشترین مقدار در این پایگاه دارا می باشد. رشته های پزشکی در پایگاه دو آج بیشترین تعداد نشریه را به خودشان اختصاص داده اند و از چهار نوع مجوزهای کریتیو کامنز نیز بیشترین مقدار استفاده نموده اند.

بزرگی، وحید (۱۳۹۷) در پژوهش خود با عنوان "نظام حقوق مالکیت فکری مناسب برای کشورهای در حال توسعه: با اشاراتی در مورد ایران" به این نتیجه رسید که رعایت حقوق مالکیت فکری تأثیری مثبت بر توسعه اقتصادی داشته و کشورهای در حال توسعه بهتر است هماهنگ با توسعه اقتصادی خود به تقویت نظام حقوق مالکیت فکری خود بپردازند.

بجورک^۱ (۲۰۱۸) در پژوهش خود با عنوان "آیا انتشار ژورنال های علمی آینده دسترسی آزاد است" به این نتیجه رسید که خیلی از رشته های تجاری تغییرات عمیقی با فوریت های اینترنتی داشته اند که اتفاقی در نوآوری است. این حالت شامل بررسی، نشر و بازیابی هر مقاله ایست که سود زیادی از دیجیتالی شدن

مؤلفه ها و شاخص های اصلی بود. پرسشنامه ای بسته و محقق ساخته مشتمل بر ۵ مؤلفه و ۶۳ سوال بر اساس الگوی مفهومی اولیه طراحی گردید. جامعه آماری تحقیق در تکنیک دلفی شامل ۳۰ نفر از متخصصین رشته علم اطلاعات و دانش شناسی و یک نفر متخصص اپیدمیولوژی بودند که در سه مرحله پرسشنامه برای ایشان ارسال گردید. در مرحله اول ۲۵ نفر پاسخ دادند، در مرحله دوم ۱۹ نفر و در مرحله نهایی ۱۵ نفر اصلاحات و ادامه روند کار را تایید نمودند. برای بررسی روایی محتوایی به شکل کمی، ازدو ضریب نسبی روایی محتوا (CVR) ۷ و شاخص روایی محتوا (CVI) ۸ استفاده شد (با ضریب ۵۰). برای ارزیابی پایایی از شاخص آلفای کرونباخ استفاده شد (بزرگتر از ۰/۷). تغییرات و جابجایی هایی بر روی پرسشنامه صورت گرفت و نهایتاً با ۶۳ سوال تایید شد. پرسشنامه شامل دو بخش، بخش اول اطلاعات جمعیت شناسی و بخش دوم شامل اطلاعات مرتبط با اهداف پژوهش می باشد. پرسشنامه ها برای جامعه آماری که شامل سردبیران و مدیران اجرایی نشریات وزارت بهداشت بود، در ماههای دی و بهمن ۹۸ ارسال و پس از چندین مرحله پی گیری حدود ۶۱۱ پرسشنامه عودت گردید. اطلاعات پرسشنامه ها وارد نرم افزار آماری spss گردید. در مرحله دوم پژوهش، جهت برازش الگوی از روش الگوی یابی معادلات ساختاری و نرم افزار پی ال اس ۹ کمک گرفته شد. با دو خروجی بسیار مهم مقدار آماره تی (۹۹ درصد) و ضرایب مسیر (بیشتر از ۰/۴) انجام شد. برای تعیین ابعاد پرسشنامه مذکور از تحلیل عاملی اکتشافی استفاده و پس از این مرحله تحلیل عاملی تاییدی به منظور تایید نهایی پرسشنامه انجام شد. توصیف داده‌ها برای داده‌های کمی براساس شاخص‌های مرکزی و پراکنندگی و برای داده‌های کیفی فراوانی و درصد فراوانی گزارش خواهد شد. تحلیل داده‌ها پس از مراحل فوق با استفاده از مدل‌های رگرسیونی، ضریب همبستگی، ازمون کای-دو، t دو نمونه مستقل و آنالیز واریانس انجام شد. در آخرین تاریخ بررسی ۹۸.۱۱.۳۰ تعداد ۴۳۰ عنوان مجله در

آزاد وزارت بهداشت و ایران برای طراحی الگوی مناسب چگونه است؟

۴. وضعیت مالکیت فکری ناشر در نشریات دسترسی آزاد وزارت بهداشت و ایران برای طراحی الگوی مناسب چگونه است؟

۵. وضعیت مالکیت فکری نشریات در نشریات دسترسی آزاد وزارت بهداشت و ایران برای طراحی الگوی مناسب چگونه است؟

روش پژوهش

پژوهش حاضر، یک مطالعه آمیخته (کمی- کیفی) با هدف کاربردی - اکتشافی است. ابتدا در مرحله تبیین پرسشنامه از رویکرد کمی و در فاز طراحی الگوی مفهومی از رویکرد کیفی استفاده شده است. با استفاده از روش تحلیل محتوی اطلاعات، جستجو در پایگاه های اسکوپوس^۱، وب آو ساینس^۲، پاب مد^۳، گوگل اسکالر^۴، سایت تخصصی مگیران^۵ و ایران داک و گوگل^۶ انجام گرفت با استفاده از کلید واژه های مرتبط حدود ۷۰۰ مدرک حاصل جست و جو شد پس از بررسی و تعیین ارتباط موضوعی مدارک با موضوع پژوهش ۳۰۰ مدرک مورد تحلیل و ارزیابی قرار گرفت. هر واژه استخراج شده با منبع مشخص اعلام می شد و تاریخ جدیدترین منبع در کنارش ذکر می شد. در مرحله بعد ارتباطات موضوعی کلید واژه‌ها بررسی و سرتیترهای اصلی مشخص شد. عبارات مترادف و مشابه پیدا، اصلاح و گاهی حذف می شد. در دسته بندی های اصلی تغییرات و جابجایی کلیدواژه ها انجام شد. در مرحله بعد مجموعه ها، با ادغام و ترکیب، نهایتاً پنج دسته بندی اصلی (مؤلفه) از کل مدارک استخراج و مشخص گردید. نام گذاری مؤلفه‌ها در ارتباط با مجموعه تشکیل دهنده هر مجموعه بود. ابزار اصلی جمع آوری داده‌ها در این مرحله سیاهه واریسی و فیش برداری جهت تعیین

1. scopus
2. Web of sciences
3. pubmed
4. googlescholar
5. magiran
6. Iran doc

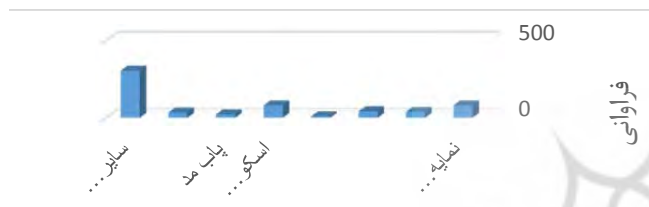
7. Content Validity Ratio

8. Content Validity Index

9. PLs

شد. از مجموع پرسشنامه های ارسال شده برای سردبیران، مدیران مسئول و مدیران اجرایی نشریات وزارت بهداشت، حدود ۶۱۱ پرسشنامه از ۳۹۳ نشریه دریافت شد. کلیه تحلیل های آماری بر مبنای این تعداد پرسشنامه انجام شد. بر اساس اطلاعات دموگرافیکی پرسشنامه ها اطلاعات زیر به دست آمد:

از ۶۱۱ پرسشنامه تکمیل شده، تعداد ۱۴۷ نشریه به زبان فارسی و ۴۶۴ نشریه به زبان انگلیسی بودند. ناشران دولتی حدود ۸۱ درصد، انجمن ها ۱۴ و ناشران تجاری حدود ۵ درصد گزارش شده اند.

نمودار ۱. فراوانی نمایه نشریات

بطور مشترک ۸۰ نشریه در پایگاه های وب آو ساینس، پابمد و اسکوپوس نمایه هستند. ۳۸ نشریه در پایگاه پابمد و اسکوپوس و ۴۲ عنوان نشریه در پایگاه وب آو ساینس و اسکوپوس نمایه هستند.

جدول ۱. فراوانی زمان انتشار

زمان انتشار	فراوانی	درصد
ماهنامه	۲۰	۵/۰۲
فصلنامه	۲۹۰	۷۳/۷۹
دو ماهنامه	۵۴	۱۳/۷۴
دو فصلنامه	۲۹	۷/۳۷
مجموع	۳۹۳	۱۰۰

مطابق جدول در نمونه مورد بررسی ۷۳/۷۹ درصد فصلنامه و ۷/۳۷ درصد دو فصلنامه بودند. مطابق نمودار آماره تی اگر مقدار بارعاملی بین سوالات پرسشنامه و متغیرهای مکنون بیشتر از ۰٫۴ باید نتیجه گرفت سوالی که برای آن سازه به کار برده شده است، به خوبی متغیر مکنون مورد نظر را سنجیده است. برای مشخص نمودن عوامل و ویژگی های تاثیرگذار و نیز شناسایی این

این سایت وجود داشت. از این مجلات، تعداد ۴۱۰ نشریه فعال و ۷ مجله لغو تایید رتبه شده اند.

در بررسی جامعه آماری ۷۸ عنوان نشریه دارای ایندکس پابمد، ۸۴ مجله دارای ایندکس وب آو ساینس، ۱۲۰ عنوان مجله دارای ایندکس اسکوپوس و ۴۰ عنوان نشریه دارای ایندکس مشترک سه پایگاه اسکوپوس، پابمد و وب آو ساینس هستند. سایر نشریات در پایگاه های اطلاعاتی مانند سید، مگیران و ایران مدکس و ... ایندکس هستند. در این سایت کلیه نشریاتی که انتشار بهنگام دارند با رنگ سبز، یک شماره تاخیر با رنگ زرد، دو شماره تاخیر با رنگ نارنجی، سه شماره تاخیر بیشتر با رنگ قرمز و لغو امتیاز انتشار نشریه می باشد.

تقریباً حدود ۷۵ نشریه در حوزه موضوعی بهداشت، ۲۸ نشریه در حوزه پرستاری، ۲۵۹ نشریه در حوزه پزشکی، ۱۰ نشریه در حوزه پیراپزشکی، ۱۵ نشریه در حوزه داروسازی و ۱۶ نشریه در حوزه دندانپزشکی و سایر نشریات باقیمانده در حوزه های مختلف زیست شناسی، فقه، حقوق و اخلاق پزشکی، گیاهان دارویی و طب سنتی هستند. در بررسی ۴۳۰ نشریه موجود در سایت وزارت بهداشت، تعداد ۱۵۵ نشریه به زبان فارسی (۳۶ درصد) و ۲۷۸ نشریه به زبان انگلیسی (۶۴ درصد) می باشد. ۵۵ ناشر انجمنی، ۲۶ ناشر تجاری و ۳۵۲ ناشر دولتی، نشریات دسترسی آزاد وزارت بهداشت را پوشش میدهند.

در بررسی حق مؤلف در نشریات، اغلب تنها اشاره ای در راهنمای نویسندگان به حق مؤلف و یا کپی رایت داشته اند. تنها تعداد محدودی از مجلات دارای فرم کپی رایت و حق مؤلف هستند. حدود ۴۵ نشریه دارای فرم هایی میتنی بر وجود رعایت حق مؤلف در سایت نشریات بود. ۵۵ ناشر انجمنی، ۲۶ ناشر تجاری و ۳۵۲ ناشر دولتی، نشریات دسترسی آزاد وزارت بهداشت را پوشش میدهند.

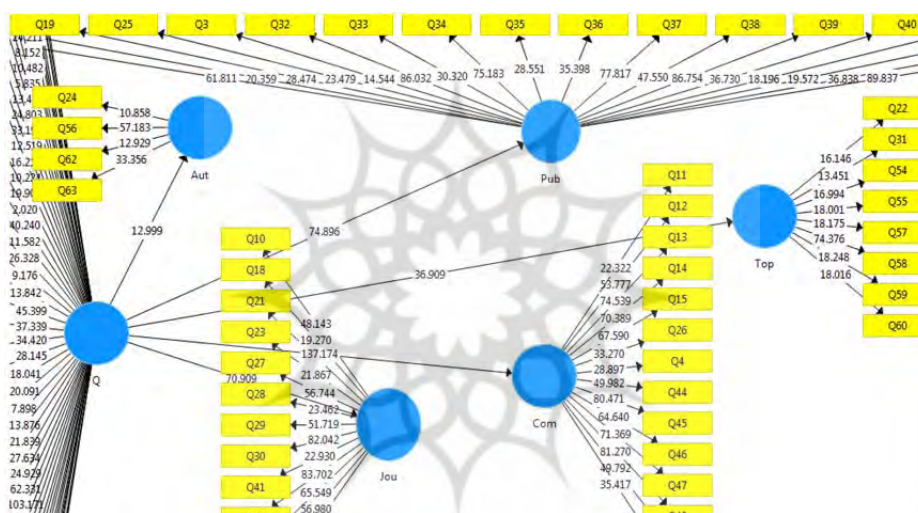
یافته ها

پس از گردآوری داده ها و اطلاعات، با استفاده از آمار توصیفی که شامل شاخص های مرکزی و پراکندگی مانند درصد فراوانی، نمودار و جداول است. به توصیف نتایج داده ها پرداخته

یعنی از یک طرف بین گویه‌های داخل هر عامل همبستگی بالایی وجود دارد و از طرف دیگر بین گویه‌های یک عامل با گویه‌های عامل دیگر هیچ گونه همبستگی مشاهده نمی‌شود. مؤلفه ناشر با هجده سوال، مؤلفه نشریات با سیزده سوال، مؤلفه نویسنده با پنج سوال، مؤلفه موضوع با هفت سوال، مؤلفه تجاری سازی با سیزده سوال در پرسشنامه دارای همبستگی بالای معنی داری با عامل همبستگی بودند

ویژگی‌ها از تحلیل عاملی اکتشافی در اس پی اس اس استفاده می‌کنیم. بر اساس نتیجه شاخص کایزر-میر-اولکین (kmo) که مقدار آن برابر با ۰/۸۸۵ است. داده‌های پرسشنامه پژوهش قابل تقلیل به تعدادی عامل‌های زیربنایی و بنیادی می‌باشد. چون مقدار آماره KMO برابر با ۰/۸۸۵ است، لذا داده‌ها برای انجام تحلیلی عاملی مناسب اند. همچنین نتیجه آزمون بارتلت نیز معنی دار است که نشان می‌دهد که ماتریس همبستگی بین گویه‌ها، ماتریس همانی و واحد نمی‌باشد.

نمودار ۲. آماره تی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

جدول ۲. شناخت سهم هر عامل در تبیین مجموعه واریانس تمام گویه ها

مؤلفه ها	مقادیر اولیه			مجموع مربعات بارهای عاملی			مجموع مربعات بارهای عاملی پس از چرخش		
	بار عاملی	واریانس %	تجمعی %	بار عاملی	واریانس %	تجمعی %	بار عاملی	واریانس %	تجمعی %
تجاری سازی	۸/۷۲۸	۱۴/۵۴۷	۴۶/۳۸۴	۸/۷۲۸	۱۴/۵۴۷	۴۶/۳۸۴	۱۰/۱۴۹	۱۶/۹۱۶	۳۷/۷۶۳
موضوع	۵/۸۳۹	۹/۷۳۱	۶۶/۵۲۶	۵/۸۳۹	۹/۷۳۱	۶۶/۵۲۶	۶/۵۵۰	۱۰/۹۱۶	۶۵/۴۵۴
نویسنده	۴/۱۲۳	۶/۸۷۲	۷۳/۳۹۸	۴/۱۲۳	۶/۸۷۲	۷۳/۳۹۸	۴/۷۱۲	۷/۸۵۳	۷۳/۳۹۸
نشریات	۶/۲۴۷	۱۰/۴۱۱	۵۶/۷۹۵	۶/۲۴۷	۱۰/۴۱۱	۵۶/۷۹۵	۱۲/۱۲۰	۱۶/۸۶۶	۵۴/۶۲۹
ناشر	۱۹/۱۰۲	۳۱/۸۳۷	۳۱/۸۳۷	۱۹/۱۰۲	۳۱/۸۳۷	۳۱/۸۳۷	۱۲/۵۰۸	۲۰/۸۴۷	۲۰/۸۴۷

مطابق جدول فوق، مقادیر ویژه عوامل استخراجی با چرخش می باشد. در این آزمون مؤلفه ها دارای مقدار ویژه بزرگ تر از یک هستند که مؤلفه موضوع ۱۰/۹۱۶ درصد و مؤلفه نویسنده ۷/۸۵۳ درصد از واریانس را تبیین می کنند مجموع واریانس ها نشان می دهند که این پرسشنامه قادر است حدود ۷۴ درصد از کل واریانس مالکیت فکری نشریات را تبیین کند. درستون مقادیر اولیه، مقادیر ویژه اولیه برای هر یک از عامل ها در قالب مجموع واریانس تبیین شده برآورد می شود. واریانس تبیین شده برحسب درصدی از کل واریانس و درصد تجمعی است. مقدار ویژه هر عامل، نسبتی از واریانس کل متغیرهاست که توسط آن عامل تبیین می شود. مقدار ویژه از طریق مجموع مجذورات بارهای عاملی مربوط به تمام متغیرها در آن عامل قابل محاسبه است، از این رو مقادیر ویژه، اهمیت اکتشافی عامل ها را در ارتباط با متغیرها نشان می دهد. پایین بودن این مقدار برای یک عامل به این معنی است که آن عامل نقش اندکی در تبیین واریانس متغیرها داشته است. درستون مجموع مربعات بارهای عاملی، واریانس تبیین شده عامل هایی ارائه شده است که مقادیر ویژه آنها بزرگ تر از عدد یک باشد. ستون مقدار استخراج بارهای مربعی مجموعه مقادیر عامل های استخراج شده بعد از چرخش را نشان می دهد. هم چنان که مشاهده می شود پنج عامل قابلیت تبیین واریانس ها را دارند با وجود بالا بودن بار عاملی کلیه مؤلفه

ها، مؤلفه ناشر با بیشترین بار عاملی در مقادیر اولیه و مؤلفه نویسنده دارای کمترین بار عاملی می باشند. که مؤلفه ناشر نقش موثرتری دارد. عاملهای به دست آمده را با روش واریمکس چرخش داده شد.

برای پاسخ به اثربخشی مؤلفه ها، از ارزیابی پایایی شاخص های تک بعدی مثل آلفای کرونباخ و پایایی مرکب و برای ارزیابی روایی از شاخص روایی همگرا استفاده شد. اگر آلفای کرونباخ یک بلوک بزرگ تر از ۰/۷ باشد، بلوک تک بعدی می باشد. با توجه به اینکه آلفای کرونباخ برآورد سختگیرانه تری از پایایی سازگاری درونی متغیرهای مکنون ارائه می دهد، در مدل های مسیری ساختاری از یک سنجه ی دیگر به نام پایایی پایایی مرکب استفاده می شود وقتی این مقدار بیشتر از ۰/۷ است آن بلوک تک بعدی است. برای ارزیابی روایی مدل از روایی همگرا استفاده می شود. روایی هم گرا به این معنا است که مجموعه معرف ها، سازه ی اصلی را تبیین می کنند (آذر، غلامزاده، قنواتی ۱۳۹۱، ۱۶۲). فورنل و لارکر (۱۹۸۱). مقادیر آلفای کرونباخ، پایایی مرکب، متوسط واریانس استخراج شده و از نظر آماری قابل قبول هستند. همچنین مقدار ضریب آلفای کرونباخ برای اکثر عامل ها بیشتر از ۰/۷ می باشد. لذا این گونه استنباط می شود که متغیرها از پایایی قابل قبولی برخوردارند.

جدول ۳. بررسی وضعیت مؤلفه ها

مؤلفه ها	آلفای کروناخ مؤلفه ها	ضریب پایایی ترکیبی	روایی همگرا عامل ها
تجاری سازی	۰/۹۲۲	۰/۹۴۶	۰/۶۲۱
موضوع	۰/۷۵۵	۰/۸۲۳	۰/۴۹۹
نویسنده	۰/۷۲۳	۰/۸۳۱	۰/۵۶۰
نشریات	۰/۹۳۹	۰/۹۴۷	۰/۵۸۰
ناشر	۰/۹۵۳	۰/۹۵۸	۰/۵۶۱

مطابق جدول فوق از مقدار متوسط واریانس محاسبه شده برای مؤلفه ها اینگونه استنباط می شود که تقریباً همه متغیرها از روایی همگرای قابل قبولی برخوردارند. نتایج نشان می دهد معناداری بین مؤلفه ها وجود دارد و با توجه ضریب به آلفای

کروناخ، ضریب پایایی ترکیبی و روایی همگرای عامل ها، می توان نتیجه گرفت که بین عوامل و مالکیت فکری نشریات رابطه وجود دارد.

جدول ۴. پیش بینی مؤلفه های مالکیت فکری در الگو

مؤلفه ها	نمونه اصلی	میانگین نمونه	انحراف استاندارد	مقدار آماره	P مقدار	R2
تجاری سازی	۰/۸۹۵	۰/۸۹۵	۰/۰۰۷	۱۳۷/۱۷۴	< ۰/۰۰۱	۰/۸
موضوع	۰/۵۵۷	۰/۵۶۴	۰/۰۱۵	۳۶/۹۰۹	< ۰/۰۰۱	۰/۳۱۰
نویسنده	۰/۳۷۸	۰/۳۸۱	۰/۰۲۹	۱۲/۹۹۹	< ۰/۰۰۱	۰/۱۴۳
نشریات	۰/۷۹۹	۰/۸۰۰	۰/۰۱۱	۷۰/۹۰۹	< ۰/۰۰۱	۰/۶۳۹
مؤلفه ناشر	۰/۸۰۷	۰/۸۰۸	۰/۰۱۱	۷۴/۸۹۶	< ۰/۰۰۱	۰/۶۵۱

مطابق جدول فوق، نتایج نشان می دهد معناداری بین مؤلفه ها وجود دارد. کلیه مؤلفه ها بالاتر از میزان انتظار جهت پیش بینی و طراحی الگو هستند و بین مؤلفه ها و مالکیت فکری نشریات ارتباط معنادار وجود دارد.

جدول ۵. ارزیابی کیفیت شاخص های

مؤلفه ها	شاخص اشتراک	شاخص افزونگی
تجاری سازی	۰/۵۶۰	۰/۴۷۷
موضوع	۰/۳۵۹	۰/۰۶۶
نویسنده	۰/۲۹۷	۰/۰۷۴
نشریات	۰/۵۱۶	۰/۳۵۱
ناشر	۰/۵۰۴	۰/۳۳۶

برای بررسی کیفیت مدل اندازه گیری از شاخص اعتبار اشتراک یا CV_com و شاخص اعتبار افزونگی یا CV_Red استفاده شده است. اگر شاخص بررسی اعتبار اشتراک متغیرهای - پنهان مثبت باشد به این معنی است که مدل اندازه گیری کیفیت مناسب دارد.

سوال اول: وضعیت مالکیت فکری نویسنده در نشریات

روایی همگرایی قابل قبولی برخوردار است، این مؤلفه در مدل پیش بینی مالکیت فکری نشریات نیز با $P = < 0/001$ مقدار و انحراف استاندارد $0/143$ موجود است که نشان می‌دهد بین این مؤلفه و مالکیت فکری نشریات رابطه وجود دارد. و با شاخص اشتراک $0/297$ و شاخص افزونگی $0/074$ در ارزیابی کیفیت مدل دارای کیفیت مناسبی می‌باشد. این مؤلفه و سوالات زیر مجموعه اش از کیفیت خوب و مناسب جهت برازش الگو برخوردار هستند.

سوال سوم: وضعیت مالکیت فکری تجاری سازی در نشریات دسترسی آزاد وزارت بهداشت و ایران برای طراحی الگوی مناسب چگونه است؟

در پاسخ به این سوال سوم که بررسی وضعیت مالکیت فکری تجاری سازی در نشریات دسترسی آزاد وزارت بهداشت و ایران برای طراحی الگوی مناسب است باید گفت: مؤلفه تجاری سازی با سیزده سوال در پرسشنامه نهایی قرار دارد که همبستگی بالای معنی داری با عامل همبستگی دارد. این مؤلفه در بررسی اثر بخشی با تحلیل عاملی با مقدار ضریب آلفای کرونباخ $0/922$ و با مقدار $0/946$ ضریب پایایی ترکیبی، محاسبه شده و برای اکثر عامل‌ها بیشتر از $0/7$ می‌باشد. لذا اینگونه استنباط می‌شود که متغیرها از پایایی قابل قبولی برخوردارند.

همچنین مقدار AVE برای این مؤلفه $0/621$ محاسبه شده. و اینگونه استنباط می‌شود که از روایی همگرایی قابل قبولی برخوردار است، این مؤلفه در مدل پیش بینی مالکیت فکری نشریات نیز با $P = < 0/001$ مقدار و انحراف استاندارد $0/8$ موجود است که نشان می‌دهد بین این مؤلفه و مالکیت فکری نشریات رابطه وجود دارد. و با شاخص اشتراک $0/560$ و شاخص افزونگی $0/477$ در ارزیابی کیفیت مدل دارای کیفیت مناسبی می‌باشد و نهایتاً این مؤلفه و سوالات زیر مجموعه اش از کیفیت خوب و مناسب جهت برازش الگو برخوردار هستند.

سوال چهارم: وضعیت مالکیت فکری ناشر در نشریات دسترسی آزاد وزارت بهداشت و ایران برای طراحی الگوی مناسب چگونه است؟

دسترسی آزاد وزارت بهداشت و ایران برای طراحی الگوی مناسب چگونه است؟

در پاسخ به این سوال اول که بررسی وضعیت مالکیت فکری موضوع در نشریات دسترسی آزاد وزارت بهداشت و ایران برای طراحی الگوی مناسب است باید گفت: مؤلفه نویسنده با هفت سوال در پرسشنامه نهایی قرار دارد که همبستگی بالای معنی داری با عامل همبستگی دارد. این مؤلفه در بررسی اثر بخشی با تحلیل عاملی با مقدار ضریب آلفای کرونباخ $0/755$ و با مقدار $0/823$ ضریب پایایی ترکیبی، محاسبه شده و برای اکثر عامل‌ها بیشتر از $0/7$ می‌باشد. لذا اینگونه استنباط می‌شود که متغیرها از پایایی قابل قبولی برخوردارند.

همچنین مقدار AVE برای این مؤلفه $0/499$ محاسبه شده. و اینگونه استنباط می‌شود که از روایی همگرایی قابل قبولی برخوردار است، این مؤلفه در مدل پیش بینی مالکیت فکری نشریات نیز با $P = < 0/001$ مقدار و انحراف استاندارد $0/310$ موجود است که نشان می‌دهد بین این مؤلفه و مالکیت فکری نشریات رابطه وجود دارد. مؤلفه موضوع با شاخص اشتراک $0/395$ و شاخص افزونگی $0/066$ در ارزیابی کیفیت مدل دارای کیفیت مناسبی می‌باشد این مؤلفه و سوالات زیر مجموعه اش از کیفیت خوب و مناسب جهت برازش الگو برخوردار هستند.

سوال دوم: وضعیت مالکیت فکری موضوع در نشریات دسترسی آزاد وزارت بهداشت و ایران برای طراحی الگوی مناسب چگونه است؟

در پاسخ به این سوال دوم که بررسی وضعیت مالکیت فکری نویسنده در نشریات دسترسی آزاد وزارت بهداشت و ایران برای طراحی الگوی مناسب است باید گفت: مؤلفه نویسنده با پنج سوال در پرسشنامه قرار دارد که همبستگی بالای معنی داری با عامل همبستگی دارد. این مؤلفه در بررسی اثر بخشی با تحلیل عاملی با مقدار ضریب آلفای کرونباخ $0/723$ و با مقدار $0/831$ ضریب پایایی ترکیبی، محاسبه شده و برای اکثر عامل‌ها بیشتر از $0/7$ می‌باشد. لذا اینگونه استنباط می‌شود که متغیرها از پایایی قابل قبولی برخوردارند. همچنین مقدار AVE برای این مؤلفه $0/560$ محاسبه شده. و اینگونه استنباط می‌شود که از

برخوردار است، این مؤلفه در مدل پیش بینی مالکیت فکری نشریات نیز با $P < 0/001$ - مقدار و انحراف استاندارد $0/639$ موجود است که نشان می‌دهد بین این مؤلفه و مالکیت فکری نشریات رابطه وجود دارد. این مؤلفه با شاخص اشتراک $0/516$ و شاخص افزونگی $0/351$ در ارزیابی کیفیت مدل دارای کیفیت مناسبی می‌باشد و این مؤلفه و سوال‌های زیر مجموعه اش از کیفیت خوب و مناسب جهت برآزش الگو برخوردار هستند.

بحث و نتیجه گیری

با توجه به یافته‌های پژوهش، حدود ۲۴ درصد نشریات به زبان فارسی و ۷۳ درصد به زبان انگلیسی پاسخگوی پرسشنامه‌ها بوده‌اند، در نمونه مورد بررسی $81/3$ درصد دولتی، $13/6$ درصد انجمن، $5/1$ درصد تجاری هستند، نشریات با نمایه $13/1$ درصد اسکوپوس، $6/2$ درصد اسکوپوس و پاب مد و $49/9$ درصد سایر نمایه‌ها می‌باشند، در ارتباط با دارا بودن فرم تعهد مالکیت فکری نشریات $59/5$ درصد پاسخ منفی، $40/5$ پاسخ مثبت داشتند. در ارتباط با زمان انتشار نشریات حدود 74 درصد فصلنامه و 7 درصد دو فصلنامه، 5 درصد ماهنامه، 14 درصد دو ماهنامه بودند.

مؤلفه ناشر با هجده سوال، مؤلفه نشریات با سیزده سوال، مؤلفه نویسنده با پنج سوال، مؤلفه موضوع با هفت سوال، مؤلفه تجاری سازی با سیزده سوال در پرسشنامه دارای همبستگی بالای معنی داری با عامل همبستگی بودند.

از بررسی تحلیل عاملی مؤلفه‌ها اینگونه استنباط می‌شود که متغیرها از پایایی قابل قبولی در همه مؤلفه‌ها برخوردارند. در بررسی مقدار AVE در مؤلفه‌ها اینگونه استنباط می‌شود که از روایی همگرایی قابل قبولی برخوردار است. در مدل پیش بینی مالکیت فکری نشریات، کلیه مؤلفه‌ها با $P =$ مقدار و انحراف استاندارد مجاز هستند که نشان می‌دهد بین این مؤلفه و مالکیت فکری نشریات رابطه وجود دارد. در ارزیابی شاخص‌های کیفیت مدل، کلیه مؤلفه‌ها با شاخص اشتراک و شاخص افزونگی مناسب دارای کیفیت مناسبی می‌باشند و نهایتاً اینکه کلیه مؤلفه‌ها و سوال‌های زیر مجموعه آنها از کیفیت خوب و مناسب جهت برآزش الگو برخوردار هستند. از تحلیل عاملی اکتشافی در

در پاسخ به این سوال چهارم که بررسی وضعیت مالکیت فکری ناشران در نشریات دسترسی آزاد وزارت بهداشت و ایران برای طراحی الگوی مناسب است باید گفت: مؤلفه ناشر با هجده سوال در پرسشنامه قرار دارد که همبستگی بالای معنی داری با عامل همبستگی دارد. این مؤلفه در بررسی تحلیل عاملی با مقدار ضریب آلفای کرونباخ $0/953$ و با مقدار $0/958$ ضریب پایایی ترکیبی، ترکیبی محاسبه شده و برای اکثر عامل‌ها بیشتر از $0/7$ می‌باشد. لذا اینگونه استنباط می‌شود که متغیرها از پایایی قابل قبولی برخوردارند.

همچنین مقدار AVE برای این مؤلفه $0/561$ محاسبه شده. لذا اینگونه استنباط می‌شود که از روایی همگرایی قابل قبولی برخوردار است، این مؤلفه در مدل پیش بینی مالکیت فکری نشریات نیز با $P < 0/001$ - مقدار و انحراف استاندارد $0/011$ موجود است که نشان می‌دهد بین این مؤلفه و مالکیت فکری نشریات رابطه وجود دارد. و اینکه با شاخص اشتراک $0/504$ و شاخص افزونگی $0/336$ در ارزیابی کیفیت مدل دارای کیفیت مناسبی می‌باشد. و نهایتاً اینکه این مؤلفه و سوال‌های زیر مجموعه اش از کیفیت خوب و مناسب جهت برآزش الگو برخوردار هستند.

سوال پنجم: وضعیت مالکیت فکری نشریات در نشریات دسترسی آزاد وزارت بهداشت و ایران برای طراحی الگوی مناسب چگونه است؟

در پاسخ به این سوال پنجم که بررسی وضعیت مالکیت فکری نشریات در نشریات دسترسی آزاد وزارت بهداشت و ایران برای طراحی الگوی مناسب است باید گفت: این مؤلفه با سیزده سوال در پرسشنامه قرار دارد که همبستگی بالای معنی داری با عامل همبستگی دارد. این مؤلفه در بررسی اثر بخشی با تحلیل عاملی با مقدار ضریب آلفای کرونباخ $0/939$ و با مقدار $0/947$ ضریب پایایی ترکیبی، محاسبه شده و برای اکثر عامل‌ها بیشتر از $0/7$ می‌باشد. لذا اینگونه استنباط می‌شود که متغیرها از پایایی قابل قبولی برخوردارند.

همچنین مقدار AVE برای این مؤلفه $0/580$ محاسبه شده و اینگونه استنباط می‌شود که از روایی همگرایی قابل قبولی

، واکر و همکاران (۲۰۱۲) اعلام کردند که باید دسترسی آزاد و آزاد به اطلاعات وجود داشته باشد. دسترسی باید با اجازه باشد و قوانین مالکیت معنوی نیز باید دنبال شود. همچنین هشدارهایی در مورد سو استفاده از دستاوردهای علمی پژوهشگران تاکید بیشتر بر رعایت حقوق مالکیت فکری را الزامی میکند. همانطوری که شیرعلی و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهش خود این مسئله را مورد بررسی قرار داده اند.

نهایتا نتایج نشان می دهد که این پرسشنامه می تواند در نشریات دسترسی آزاد پزشکی به منظور بررسی مالکیت فکری مورد استفاده قرار گیرد.

منابع

- آذر، ع.؛ غلامزاده، ر.؛ قناتی، ر. (۱۳۹۱). *مدل سازی مسیر ساختاری در مدیریت*. تهران: انتشارات نگاه دانش
- بزرگی، و. (۱۳۹۷). *نظام حقوق مالکیت فکری مناسب برای کشورهای درحال توسعه: با اشاراتی در مورد ایران*. *پژوهشنامه بازرگانی*، ۲۲(۸۱): ۱۱۵-۱۴۵.
- خلیلی، ل. (۱۳۹۴). *موانع انتشار در نشریات دسترسی آزاد از دیدگاه محققان پزشکی*. *مدیریت اطلاعات سلامت*، ۱۲(۴): ۴۳۵-۴۴۴
- رستمی، س. (۱۳۹۴). *بررسی حق مؤلف در محیط دیجیتال*. *ره آورد نور*، ۶۳(۸): ۲۵-۳۷.
- سعیدی، س.؛ حاجی حسینی، ح.ا.؛ سعیدی، ص. (۱۳۹۲). *بررسی عوامل مؤثر بر نقض قانون حق نشر توسط کاربران اینترنت*. *فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری*، ۸(۲): ۵۲-۶۱.
- سلطانی فر، م (۱۳۹۱). *حق مؤلف در دنیای الکترونیک*. *مطالعات رسانه ای*، ۶: ۴۱-۶۲.
- شیر علی، ج، و کریمی، ج. (۱۳۹۷). *بررسی قوانین حقوق مالکیت معنوی و حق چاپ، دومین کنفرانس تحقیق در فقه، حقوق و علوم اسلامی، تهران، شرکت توسعه دانش فرزندگان*.
- موسوی، ف.، زارعی، ا.، زوارقی، ر. اکبرپور، س. (۱۳۹۸). *شناسایی و داده کاوی عناصر انتشاراتی در استفاده از مجوزهای Creative Commons در مجلات دسترسی آزاد پایگاه داده Dodge برای محافظت از حقوق مالکیت معنوی*. *فصلنامه کتابخانه و اطلاعات*، ۲۲ (۳): ۴-۳۶.

اس پی اس اس، برای مشخص نمودن عوامل و ویژگی های تاثیرگذار و نیز شناسایی ویژگی های مؤلفه ها استفاده شد. بر اساس نتیجه شاخص کایزر-مایر-اولکین (kmo) که مقدار آن برابر با ۰/۸۸۵ می باشد داده های پرسشنامه تحقیق قابل تقلیل به تعدادی عامل های زیربنایی و بنیادی می باشد. این مؤلفه ها شامل پنج مؤلفه اصلی ناشر، نویسنده، موضوع، تجاری سازی و نشریات با تعداد شصت و سه سوال زیر مجموعه هستند، که پرسشنامه را تشکیل میدهند و چون مقدار آماره KMO برابر با ۰/۸۸۵ است، پس داده ها برای انجام تحلیلی عاملی مناسب اند. همچنین نتیجه آزمون بارتلت نیز معنی دار است که نشان می دهد که ماتریس همبستگی بین گویه ها، ماتریس همانی و واحد نمی باشد. یعنی از یک طرف بین گویه های داخل هر عامل همبستگی بالایی وجود دارد و از طرف دیگر بین گویه های یک عامل با گویه های عامل دیگر هیچ گونه همبستگی مشاهده نمی شود. همچنین با استفاده از تحلیل عاملی تاییدی در نرم افزار پی ال اس تقلیل پرسشنامه به پنج مؤلفه تایید شد که شاخص های کیفیت مدل هم این موضوع را تایید کردند. شاخص های کیفیت مدل نیز این مسئله را تایید کردند با توجه به یافته های پژوهش به این نتیجه میرسیم که بین کلیه مؤلفه های مالکیت فکری نشریات پزشکی دسترسی آزاد ارتباط معنادار وجود دارد و مؤلفه ها و سوال های از پایایی و همگرایی قابل قبولی برخوردار هستند. بین کلیه مؤلفه های مورد بررسی و مالکیت فکری نشریات رابطه وجود دارد و مؤلفه ها و سوال های از پایایی و همگرایی قابل قبولی برخوردار هستند. این پژوهش تلاش بر تایید و طراحی مدل بر مبنای پرسشنامه ای جهت درج در نشریات پزشکی دسترسی آزاد جهت رعایت حقوق مالکیت فکری است، به مانند پژوهش موسوی و همکاران (۱۳۹۸) که تاکید بر استفاده از مجوزهای رعایت حقوق مالکیت فکری داشت. نتایج نشان می دهد که تفاوت معنی داری بین مؤلفه ها وجود دارد. با توجه به نتایج بدست آمده می توان نتیجه گرفت که بین عوامل و مالکیت معنوی مجلات رابطه وجود دارد. مشابه تاکید لاکسو (۲۰۱۶) و مک لیوی و جانسون (۲۰۲۰) بر حقوق مالکیت معنوی در فضای مجازی و اینترنت. تاکید بر دسترسی آزاد و انطباق با قانون مالکیت معنوی است. راس، مگی

- attitudes towards open access publishing in scholarly journals. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, 68(5): 1201-1211.
13. Sahoo, J., Mohanty, B., & SAHOO, L. (2017). INDIAN CONTRIBUTION TO OPEN ACCESS SCHOLARLY PUBLISHING IN DOAJ. *Library Philosophy and Practice (e-journal)*(1567).
 14. Suber, P. (2012). Open access overview.
 15. wipo. (2014). what is intellectual property?, from <http://www.wipo.int/about-ip/en/>
 9. Björk, B.-C. (2018). Is Open Access the future of scholarly journal publishing. *The Southwest Respiratory and Critical Care Chronicles*, 6(25).
 10. Laakso, M., & Björk, B.-C. (2016). Hybrid open access—a longitudinal study. *Journal of informetrics*, 10(4): 919-932.
 11. MacLeavy, J., Harris, R., & Johnston, R. (2020). The unintended consequences of Open Access publishing – And possible futures. *Geoforum*, 112, 9-12. doi: <https://doi.org/10.1016/j.geoforum.2019.12.010>
 12. Rowley, J., Johnson, F., Sbaffi, L., Frass, W., & Devine, E. (2017). Academics' behaviors and

Investigating the components of the intellectual property model of open access Iranian medical journals

Anahita Giti¹ | Atefeh zarei² | Behroz Bayat³

1- PhD Student, Department of Information Science, Hamadan Azad University, Iran anahitagitty@gmail.com

2- Assistant Professor, Department of Information Science, Islamic Azad University, Hamadan Branch, Iran atefehzarei@gmail.com

3- Assistant Professor, Department of Information Science, Islamic Azad University, Hamadan Branch, Department of Information Science, Hamadan, Iran behrooz.bayat@gmail.com

Abstract

Objective: The aim of this study is to determine the status of the components of author, subject, commercialization, publisher and publications in designing the intellectual property model of open access medical journals (Iran).

Method: The present study is an applied-exploratory purpose and a mixed (quantitative-qualitative) study. The statistical population of the study was all open access medical journals (430 journals). The questionnaires were sent to the editors and executive directors of journals. The research tool was an organized questionnaire (content analysis and Delphi panel) which consisted of five main components (publisher, author, publisher, subject and commercialization) and 63 questions. The software used for statistical analysis was SPSS 24. Questionnaire validity (with a coefficient of 50) and reliability (with a coefficient of 0.7), exploratory factor analysis and confirmatory factor analysis were performed on the questionnaire. To design the model, the status of five components was investigated.

Results: According to the findings, using a confirmatory factor analysis in PLS software, the questionnaire was reduced to five components, which was also confirmed by the model quality indicators. Based on the results of the Kaiser-Meyer-Ulkin index (kmo), the data of the research questionnaire can be reduced to a number of underlying and fundamental factors. These components include the five main components of publisher, author, subject, commercialization, and publications with sixty-three sub-questions, which make up the questionnaire. And since the value of KMO statistic is equal to 0.885, then the data are suitable for factor analysis.

Conclusion: The results show that there is a significant relationship between all components of intellectual property of free access medical journals and the components and questions have acceptable reliability and convergence. Finally, this questionnaire can be used in open access medical journals to assess intellectual property.

Keywords: Intellectual Property Rights, Medical Publications, Open Access Publications